The background of the cover is a stylized map of Poland, rendered in warm yellow and orange tones. Overlaid on the map is a complex, purple geometric pattern consisting of interconnected lines forming a series of triangles and polygons, resembling a wireframe or a modern architectural design. The title is prominently displayed in the upper right quadrant.

Polityka zagraniczna Polski

25 lat doświadczeń

pod redakcją

Małgorzaty Pietrasiak

Michała Stelmacha

i Karola Żakowskiego

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

STOSUNKI MIĘDZYNARODOWE
POLSKA

Agnieszka Latosińska
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Ukraina w polityce zagranicznej Polski (2004–2014)

Wstęp

Partnerstwo strategiczne między Polską a Ukrainą wytrzymało próbę czasu i ma przed sobą przyszłość. Polska będzie działać na rzecz napełniania tego partnerstwa konkretną treścią wspólnych projektów i przedsięwzięć. Będziemy nadal wspierać Ukrainę w kontaktach wielostronnych, zwłaszcza z państwami i instytucjami zachodnimi, licząc na to, że strona ukraińska potwierdzi w nich swoją partnerską wiarygodność¹.

Polskę i Ukrainę łączy wiele, począwszy od oficjalnych, międzypaństwowych relacji, poprzez gospodarkę, kulturę i społeczeństwo. Oba kraje łączy również historia, która wpływała i nadal wpływa na charakter stosunków bilateralnych. Niemały wpływ na rozwój relacji dwustronnych miały także wydarzenia na arenie europejskiej czy międzynarodowej.

Wieloaspektowość stosunków polsko-ukraińskich jest tak wielka i dotyczy tak licznych kwestii, że w niniejszym artykule omówiona zostanie, w zwięzły sposób, wyłącznie polityka rządu polskiego w stosunku do Ukrainy w latach 2004–2014. Pozostałe wątki wymagają bowiem oddzielnych, dogłębnych badań, których wyniki mogą być przedstawione w osobnych publikacjach.

1. Priorytety polskiej polityki zagranicznej w latach 2004–2007

Kierunki polskiej polityki zagranicznej w odniesieniu do Ukrainy były dość mocno związane z kierunkami polityki zagranicznej kolejnych rządów RP, jak

¹ W. Cimoszewicz, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2003* (przedstawiona przez Ministra Spraw Zagranicznych na posiedzeniu Sejmu w dniu 22 I 2003 roku), [w:] <http://www.msz.gov.pl/resource/69ad9a23-6b97-44c6-b075-c03283c0b26c:JCR> (dostęp: 12 X 2014). Szerzej na temat strategicznego partnerstwa Polski i Ukrainy, z ukraińskiego punktu widzenia: О.М. Знахоренко, СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО В УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИНАХ, УДК 329 [w:] <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/historyarchive/29/13.pdf> (dostęp: 12 X 2014).

i z rozwojem sytuacji międzynarodowej w Europie Środkowo-Wschodniej. Rok 2004 to ważna data w historii obu krajów: wstąpienie Polski do Unii Europejskiej² i „Pomarańczowa Rewolucja” na Ukrainie³.

O wydarzeniach związanych z pomarańczową rewolucją wiele mówiono, zarówno w Polsce, jak i całej Europie. Polska i UE udzieliły wsparcia obozowi „pomarańczowych” i zaapelowały o przeprowadzenie uczciwych i demokratycznych wyborów. Na Ukrainę przyjechał ówczesny Wysoki Przedstawiciel ds. Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, Javier Solana. W wyniku „Pomarańczowej Rewolucji” nastąpiło istotne zbliżenie pomiędzy Polakami i Ukraińcami – nie tylko między politykami, ale także pomiędzy obywatelami obu krajów. Nowy prezydent⁴ zapowiedział wprowadzenie Ukrainy do NATO i Unii Europejskiej. Polska, która już była członkiem tych organizacji przyjęła rolę promotora ukraińskich dążeń do członkostwa w NATO i w UE⁵. Wydarzenia na Ukrainie zostały również przedstawione w wystąpieniu Ministra Spraw Zagranicznych RP Adama Daniela Rotfelda, w dniu 21 I 2005 roku przedstawiającego założenia polskiej polityki zagranicznej na rok 2005⁶. Zdaniem ministra Rotfelda, Polska powinna nadać nowy kształt relacjom pomiędzy Zachodem a Ukrainą, jak również okazać nowemu premierowi i prezydentowi Ukrainy wszelką możliwą pomoc, jak również podzielić się

² Rzeczypospolita Polska została przyjęta do Unii Europejskiej w dniu 1 V 2004 roku, na mocy tzw. Traktatu akcesyjnego podpisanego 16 kwietnia 2003 w Atenach, a będącego prawną podstawą akcesji Polski do Unii Europejskiej. Bilans podsumowujący dziesięcioletni okres członkostwa RP w UE, [w:] B. Roguska, Komunikat z badań CBOS nr 52/2014, *10 lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej*, Warszawa 2014.

³ **Pomarańczowa rewolucja** – to masowe protesty przeciwko fałszerstwom wyborczym, które doprowadziły do pokojowej zmiany obozu rządzącego i zapoczątkowały demokratyzację systemu politycznego Ukrainy.

⁴ Nowym prezydentem Ukrainy został Wiktor Juszczenko, który pełnił swą funkcję od 23 I 2005 do 25 II 2010. Por. Ющенко Виктор Андреевич – <http://file.liga.net/person/1-viktor-ushenko.html>.

⁵ D. Materniak, *Polska i Ukraina, od rewolucji do realizmu*, [w:] <http://www.psz.pl/168-archiwum/polska-i-ukraina-od-rewolucji-do-realizmu> (dostęp: 15 X 2014).

⁶ D. Szeligowski, *Ukraina w exposé Ministrów Spraw zagranicznych RP po akcesji Polski do UE*, s. 2, [w:] http://www.academia.edu/5881803/Ukraina_w_expose_ministr%C3%B3w_spraw_zagranicznych_RP_po_akcesji_Polski_do_UE (dostęp: 12 X 2014).

doświadczeniami w rozwijaniu i utrwalaniu demokratycznej transformacji⁷. Celem polskiej polityki zagranicznej powinno być zabieganie o to: „*aby Unia Europejska podniosła swoje relacje z Ukrainą do rangi Partnerstwa Strategicznego i otworzyła perspektywę integracyjną, a NATO zaoferowało Ukrainie Program Działania na rzecz Członkostwa*”. Minister Rotfeld powiedział także, że „zmiany na Ukrainie otwierają nowe możliwości dla naszej polityki na Wschodzie”⁸. Odwołał się również do relacji z Ukrainą w odniesieniu do członkostwa Polski w UE i NATO, zwracając także uwagę na relacje, jakie łączyły Polskę z Federacją Rosyjską. Minister powołał się na Ukrainę zarówno omawiając kwestie praw człowieka i demokratyzacji, jak również podniósł sprawę prestiżu Polski w świecie⁹.

Akcesja RP do Unii Europejskiej, wydarzenia związane z „Pomarańczową Rewolucją” na Ukrainie i zaangażowanie polskich władz, a także poparcie polskiego społeczeństwa umożliwiły nowe otwarcie w relacjach bilateralnych między obu krajami¹⁰. Czynnikiem, który znacząco wpłynął na zacieśnienie współpracy dwustronnej był wzrost znaczenia obu krajów na arenie międzynarodowej¹¹.

Wystąpienie kolejnego ministra SZ RP, Stefana Mellera z dnia 15 II 2006 na temat priorytetów polskiej polityki zagranicznej w 2006 roku poprzedziła ukraińsko-rosyjska wojna gazowa, której wynikiem było ograniczenie przez

⁷ Ibidem, s. 3. Por. A. D. Rotfeld, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2005*, <http://www.msz.gov.pl/resource/47f551c9-fa2e-4e93-9436-5be43b389755:JCR> (dostęp: 12 X 2014).

⁸ A. D. Rotfeld, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2005*, [w:] <http://www.msz.gov.pl/resource/47f551c9-fa2e-4e93-9436-5be43b389755:JCR> (dostęp: 12 X 2014).

⁹ D. Szeligowski, *Ukraina w exposé Ministrów Spraw zagranicznych RP po akcesji Polski do UE*, s. 3. Por. A. D. Rotfeld, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2005*, [w:] <http://www.msz.gov.pl/resource/47f551c9-fa2e-4e93-9436-5be43b389755:JCR> (dostęp: 12 X 2014).

¹⁰ *Stosunki polsko-ukraińskie po pomarańczowej rewolucji. Propozycje dla polskiej polityki zagranicznej*. Dyskusja panelowa w Fundacji im. Stefana Batorego, 31 V 2005, Warszawa 2005, s. 2, [w:] <http://www.batory.org.pl/upload/files/pdf/dyskusja.pdf> (dostęp: 14 X 2014).

¹¹ P. Kuspys, *Współczesne stosunki polsko-ukraińskie 1991–2008*, Fundacja Instytut Studiów Strategicznych, Kraków 2009, s. 173.

Rosję dostaw gazu na Ukrainę¹². Wówczas doszło również do pierwszych sporów wewnętrznych u naszego wschodniego sąsiada, choć te spory nie przeszkodziły Ukrainie w dążeniu do integracji z UE. W ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa Ukraina uzgodniła Plan Działania, w którym zawarty został zestaw reform politycznych i ekonomicznych. Podpisano również memorandum energetyczne pomiędzy Ukrainą a Unią Europejską. Jednakże UE nie podjęła decyzji o przyznaniu Ukrainie statusu państwa kandydującego¹³.

W swoim wystąpieniu minister Meller powiedział, iż „*granice Unii powinny przesunąć się dalej na wschód i południowy wschód, obejmując także Ukrainę*”, a decyzje i działania UE i państw członkowskich wobec krajów Europy Środkowo-Wschodniej winny być „oparte na solidnych fundamentach pogłębionej i zracjonalizowanej wiedzy”¹⁴. Minister Meller stwierdził również, iż Polska jest zainteresowana również zabiegami mającymi na celu kontynuację „polityki otwartych drzwi” NATO wobec Ukrainy, co umożliwiłoby zmianę „*geopolitycznych uwarunkowań w naszym sąsiedztwie, z olbrzymią korzyścią dla Polski, Ukrainy i wielu innych państw*”¹⁵. W swoim wystąpieniu Meller podkreślił znaczenie relacji łączących Polskę i Ukrainę, dodając także, że Polska może być inspiracją dla ukraińskich elit oraz dla rozczarowanego dotychczasowym modelem przemian społeczno-gospodarczych społeczeństwa¹⁶. Meller powiedział także, iż stosunki polsko-ukraińskie „*w sposób szczególny pokazują i nasze miej-*

¹² D. Szeligowski, *Ukraina w exposé Ministrów Spraw zagranicznych RP po akcesji Polski do UE*, s. 4.

¹³ Ibidem. Por. D. Szeligowski, *Ukraina a UE – od upadku ZSRR do Partnerstwa Wschodniego*, 25 XI 2011, [w:] <http://www.uniaeuropa.org/ukraina-a-ue-od-upadku-zsrr-do-partnerstwa-wschodniego> (dostęp: 14 X 2014).

¹⁴ D. Szeligowski, *Ukraina w exposé Ministrów Spraw zagranicznych RP po akcesji Polski do UE*, s. 4 Por. S. Meller, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2006*, [w:] http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/expose_2006/ (dostęp: 14 X 2014).

¹⁵ D. Szeligowski, *Ukraina w exposé Ministrów Spraw zagranicznych RP po akcesji Polski do UE*, s. 4 Por. S. Meller, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2006*, [w:] http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/expose_2006/ (dostęp: 14 X 2014).

¹⁶ D. Szeligowski, *Ukraina w exposé Ministrów Spraw zagranicznych RP po akcesji Polski do UE*, s. 5.

*sce w Europie i w świecie, a także naszą działalność międzynarodową i naszą odmienną, prawdziwie europejską, spolegliwą tożsamość*¹⁷.

W wystąpieniu ministra Meller a Ukraina pojawiała się wielokrotnie, ale już wystąpienie ministra spraw zagranicznych Ukrainy, Borysa Tarasiuka, na forum Rady Najwyższej Ukrainy w dniu 15 listopada 2006 roku, nie poświęcone było współpracy z Polską¹⁸.

Objęcie urzędu Ministra Spraw Zagranicznych RP przez Annę Fotygę zbiegło się z drugą kadencją Wiktora Janukowycza jako premiera Ukrainy. W swoim exposé, wygłoszonym w dniu 11 V 2007, minister Fotyga podkreśliła znaczenie dalszego zacieśniania kontaktów pomiędzy Ukrainą i Unią Europejską. Według minister Fotygi, Polska powinna być zwolennikiem integracji UE oraz jej dalszego rozszerzenia na wschód, a także kierować się zasadą solidarności, pomimo faktu, iż w przypadku potencjalnego rozszerzenia mogłaby być krajem, który na akcesji kolejnych państw najwięcej straci¹⁹, przyznając jednocześnie, że Ukraina jest strategicznym partnerem Polski²⁰.

Zdaniem minister Fotygi, relacje polsko-ukraińskie powinny pozostać „relacjami dobrymi niezależnie od układów politycznych”. Okazję do dalszego wzmocnienia wzajemnych stosunków stanowić może wspólna polsko-ukraińska organizacja EURO 2012: „Przyznanie Polsce i Ukrainie prawa do organizacji w 2012 r. mistrzostw Europy w piłce nożnej przyczyni się do zacieśniania bilateralnych stosunków, otwierając nowe możliwości współpracy i kontaktów. Mamy

¹⁷ Ibidem. Por. S. Meller, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2006*, [w:] http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/expose_2006/ (dostęp: 14 X 2014).

¹⁸ A. Szeptycki, *Stosunki Polski z Ukrainą*, [w:] *Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 2007*, PISM, Warszawa 2007, s. 166. Por. Виступ Міністра закордонних справ України Бориса Тарасюка на засіданні Верховної Ради України, 15 листопада 2006 [w:] <http://iportal.rada.gov.ua/meeting/stenogr/show/1352.html> (dostęp: 15 X 2014).

¹⁹ D. Szeligowski, *Ukraina w exposé Ministrów Spraw zagranicznych RP po akcesji Polski do UE*, s. 6.

²⁰ Szerzej na temat strategicznego partnerstwa Ukrainy z Polską: http://pidruchniki.com/12991010/politologiya/rozvitok_ukrayinsko-polskogo_strategichno-go_partnerstva (dostęp: 12 I 2015).

też nadzieję, że będzie sprzyjać ugruntowaniu europejskiej orientacji naszego sąsiada”²¹.

W swoim wystąpieniu minister Fotyga położyła główny akcent na kwestie bezpieczeństwa w ramach NATO i UE, skupiła się również na współpracy polsko-amerykańskiej i istniejących problemach w relacjach z Niemcami. Ukraina pojawiła się tylko raz – w kontekście wspólnego sąsiedztwa i relacji bilateralnych z RP²².

W roku 2007 warunki prowadzenia wobec Ukrainy skutecznych działań, mających wzmocnić ukraińską demokrację i proces integracji europejskiej nie były tak korzystne, jak w poprzednich latach. Było to spowodowane złożoną sytuacją polityczną na Ukrainie²³, ale również sprawami wewnętrznymi Polski (rozpad koalicji rządzącej, kampania wyborcza do Sejmu i Senatu, proces tworzenia nowego rządu)²⁴. Niemniej jednak relacje polsko-ukraińskie w 2007 roku można uznać za dobre, a kontakty rządowe, zwłaszcza na szczeblu prezydenckim, były stosunkowo częste. Nie doszło również do poważniejszych sporów związanych ze wspólną, polsko-ukraińską historią, choć istniały rzeczywiste powody do konfliktu na tym tle²⁵.

²¹ D. Szeligowski, *Ukraina w exposé Ministrów Spraw zagranicznych RP po akcesji Polski do UE*, s. 6. Por. A. Fotyga, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2007*, [w:] http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/expose_2007/?printMode=true (dostęp: 16 X 2014).

²² A. Fotyga, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2007*, [w:] http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/expose_2007/?printMode=true (dostęp: 16 X 2014).

²³ Szerzej na temat przyczyn kryzysu politycznego na Ukrainie: P. Bajor, *Ukraina po wyborach – koniec czy kontynuacja kryzysu?*, Biuletyn Międzynarodowy Instytutu Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych UJ, nr 3 (3), styczeń 2008, Kraków 2008, s. 1–7.

²⁴ Ł. Adamski, *Polityka Polski wobec Ukrainy*, [w:] *Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 2008*, PISM, Warszawa 2008, s. 217–218.

²⁵ Ł. Adamski, *Polityka Polski wobec Ukrainy*, s. 234–235. Powodem do polsko-ukraińskich sporów mogła być rzeź Polaków na Wołyniu i działalność Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów, przesiedleńcza akcja „Wisła”, masowe groby ofiar komunizmu w Bykowni, czy też budowa pomnika upamiętniającego ofiary Ukraińskiej Powstańczej Armii. Por. W. Poliszczuk, *Dowody Zbrodni OUN-UPA*, t. II, Wyd. NORTOM, Wrocław 2000.

2. Polityka zagraniczna w latach 2008–2012

W wyniku jesiennych wyborów parlamentarnych w Polsce, przeprowadzonych w dniu 21 X 2007²⁶ zmienił się rząd, na czele którego stanął Donald Tusk, a nowym ministrem spraw zagranicznych został Radosław Sikorski.

Szczegółowe relacje łączące Polskę z Ukrainą znalazły odzwierciedlenie w exposé ministra Radosława Sikorskiego z dnia 7 V 2008 r., w którym wskazał na pięć priorytetów polskiej polityki zagranicznej, umieszczając Ukrainę w pierwszym z nich. Według Sikorskiego, podstawowym celem polityki zagranicznej RP jest „*Polska silna w Europie, patron i promotor jej polityki wschodniej*”²⁷. Minister dodał także, że: „*Polityka sąsiedztwa na kierunku wschodnim służyć ma podnoszeniu standardów społecznych i ustrojowych naszych sąsiadów do poziomu unijnego. W rezultacie polityka sąsiedztwa dopełni ich indywidualne umowy o partnerstwie i współpracy z Unią, które wytyczą perspektywę europejską dla najbardziej zaawansowanych państw*”²⁸.

Zdaniem ministra Sikorskiego Ukraina jest coraz bardziej wiarygodnym kandydatem do członkostwa w instytucjach zachodnich, zwracając uwagę na fakt, że integracja Ukrainy potwierdzi siłę europejskiego modelu cywilizacyjnego.

Znaczenie Ukrainy w polityce zagranicznej Polski potwierdzone zostało w kolejnym exposé ministra Sikorskiego, z dnia 13 II 2009. Podtrzymana została aktualność pięciu priorytetów, wymienionych w poprzednim roku. Minister Sikorski ponownie umieścił Ukrainę w pierwszym z priorytetów polskiej polityki zagranicznej, tak samo jak Unię Europejską, co wyraźnie świadczy o strategicznym znaczeniu Ukrainy dla Rzeczypospolitej Polskiej²⁹. Minister Sikorski

²⁶ Szczegółowe wyniki wyborów parlamentarnych: <http://wybory2007.pkw.gov.pl/SJM/PL/WYN/M/index.htm> (dostęp: 20 X 2014).

²⁷ D. Szeligowski, *Ukraina w exposé Ministrów Spraw zagranicznych RP po akcesji Polski do UE*, s. 8. Por. R. Sikorski, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2008*, [w:] <http://www.msz.gov.pl/resource/0da2a58f-a92c-4ceb-a84c-4b01f8ceaff8:JCR> (dostęp: 20 X 2014).

²⁸ R. Sikorski, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2008*, [w:] <http://www.msz.gov.pl/resource/0da2a58f-a92c-4ceb-a84c-4b01f8ceaff8:JCR> (dostęp: 20 X 2014).

²⁹ D. Szeligowski, *Ukraina w exposé Ministrów Spraw zagranicznych RP po akcesji Polski do UE*, s. 8. Por. Radosław Sikorski, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2008*, [w:] <http://www.msz.gov.pl/resource/0da2a58f-a92c-4ceb-a84c-4b01f8ceaff8:JCR> (dostęp: 20 X 2014).

był zdania, że integracja Ukrainy z instytucjami świata zachodniego ma służyć realizacji polskich interesów, choć na poprawie relacji z Zachodem powinno zależeć samej Ukrainie dodając, że: „Wysiłek modernizacyjny wymagać będzie od społeczeństwa Ukrainy, a zwłaszcza od jej elit, państwowotwórczego poczucia odpowiedzialności i determinacji w reformach. Pamiętajmy jednak, że pomimo wszystkich niedostatków Ukraina jest demokracją, tzn. krajem, w którym zwycięzca wyborów nie jest znany przed głosowaniem”³⁰.

Wystąpienie ministra Radosława Sikorskiego z dnia 16 III 2011 potwierdziło spadek znaczenia Ukrainy w polskiej polityce zagranicznej. Ukraina wprawdzie została wymieniona jako partner strategiczny, niemniej jednak nie pojawia się już w kontekście polskich działań i polskiej aktywności w ramach Unii Europejskiej³¹, choć minister powtórzył, jak w poprzednich latach, że Polska silna w Europie, winna być patronem i promotorem jej polityki wschodniej dodając, że: „że ukraińska klasa polityczna skieruje Ukrainę na tory przyspieszonej modernizacji państwa i gospodarki oraz że potwierdzi swój proeuropejski wybór, podejmując się implementacji projektów Partnerstwa Wschodniego. Mamy nadzieję, że Ukraina dążąc do zinstytucjonalizowanej Europy zachowa dobre relacje i współpracę z ościennymi państwami. Jak i dotychczas, Polska pozostanie adwokatem spraw ukraińskich, jeśli Ukraina będzie sobie tego życzyć”³².

Sytuacja polityczna na Ukrainie w połowie roku 2011 uwiaryściła wyrażenie, że proces demokratyzacji w tym kraju, jak również ukraińskie dążenia do integracji z instytucjami świata zachodniego zostały mocno osłabione. Było to między innymi wynikiem uwięzienia byłej premier Ukrainy, Julii Tymoszenko i wytoczenia jej procesu o rzekome nadużycia przy podpisywaniu umowy

³⁰ R. Sikorski, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2009*, [w:] http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/expose_2009/ (dostęp: 22 X 2014).

³¹ D. Szeligowski, *Ukraina w exposé Ministrów Spraw zagranicznych RP po akcesji Polski do UE*, s. 9. Por. R. Sikorski, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2010*, [w:] http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/expose2010/ (dostęp: 5 XI 2014).

³² R. Sikorski, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2010*, [w:] http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/expose2010/ (dostęp: 5 XI 2014).

gazowej z Rosją, zawartej 19 I 2009 roku³³. Aresztowanie byłej premier było wynikiem zaostrzającego się sporu politycznego na Ukrainie. Proces miał zdecydowanie polityczny charakter, a jego celem było pozbawienie Tymoszenko biernego prawa wyborczego, co wyeliminowałoby ją z czynnego życia politycznego, uniemożliwiając jej tym samym start w kolejnych wyborach parlamentarnych, przewidzianych na 2012 rok³⁴. Proces i uwięzienie Julii Tymoszenko stały się przyczyną niepodpisania Umowy Stowarzyszeniowej pomiędzy UE a Ukrainą³⁵.

Dokumentem, określającym współczesne, najbardziej aktualne kierunki polskiej dyplomacji, są przyjęte w marcu 2012 roku przez Radę Ministrów „Priorytety polskiej polityki zagranicznej 2012 –2016”. To pierwszy długofalowy program polityki zagranicznej RP. Przyjęta strategia miała być odpowiedzią na nieustannie ewoluujące środowisko międzynarodowe i nowe wyzwania na światowej arenie³⁶.

Dokument ten dotyczy również Ukrainy, jako naszego najbliższego sąsiada. Stabilna, niepodległa i w pełni demokratyczna Ukraina ma być gwarantem bezpieczeństwa państwa polskiego. Z kolei Polska dla Ukrainy to ważny sojusznik w jej relacjach z Zachodem, co jest istotne zarówno dla ukraińskiego państwa, ale szczególnie mocno dla ukraińskiego społeczeństwa. W exposé ministra Sikorskiego, wygłoszonym w dniu 29 III 2012, Ukraina pojawiła się tylko raz. Minister Spraw Zagranicznych RP wprowadził zaznaczył, iż nasz wschodni sąsiad nadal pozostaje najważniejszym nieatlantyckim partnerem strategicznym, i dodał, że Polska gotowa jest nadal wspierać Ukrainę, jeżeli ostatecznie wybierze europejskie przeznaczenie³⁷.

³³ <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2011-08-10/proces-i-aresztowanie-julii-tymoszenko> (dostęp: 5 XI 2014). Tekst kontraktu podpisanego przez ukraiński „Naftogaz” i rosyjski „Gazprom”: <http://www.pravda.com.ua/articles/2009/01/22/3686613/> (dostęp: 5 XI 2014).

³⁴ Szerzej na temat ukraińskich wyborów parlamentarnych: <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2012-11-07/po-wyborach-parlamentarnych-na-ukrainie-trudne-zwyciestwo-partii> (dostęp: 12 XI 2014).

³⁵ <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2013-11-27/ukraina-rezygnuje-z-podpisania-umowy-stowarzyszeniowej-w-wilnie> (dostęp: 14 XI 2014).

³⁶ Priorytety Polskiej Polityki Zagranicznej, Warszawa 2012, [w:] <http://www.msz.gov.pl/resource/aal4caec-a52f-45a7-96e5-06658e73bb4e:JCR> (dostęp: 20 XI 2014).

³⁷ D. Szeligowski, *Ukraina w exposé Ministrów Spraw zagranicznych RP po akcesji Polski do UE*, s. 9. Por. R. Sikorski, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych*

Radosław Sikorski zaapelował jednak do Ukrainy o „stworzenie warunków politycznych, do których należą standardy traktowania opozycji oraz jakość procesów wyborczych i sądowych, które umożliwią podpisanie i wejście w życie umowy stowarzyszeniowej z Unią”³⁸.

3. Polska polityka wobec Ukrainy w latach 2013–2014

W swoim szóstym z kolei exposé, wygłoszonym w dniu 20 marca 2013 roku minister Sikorski skupił się wyraźnie na współpracy Polski w ramach Trójkąta Weimarskiego, Grupy Wyszehradzkiej, na działaniach mających zapewnić Polsce bezpieczeństwo, wspominając również o kierunkach rozwoju Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony i działaniach Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych³⁹.

O Ukrainie minister Sikorski wspominał zaledwie dwukrotnie, wspominając o zbliżającym się szczycie Partnerstwa Wschodniego w Wilnie⁴⁰ i polskich nadziejach na podpisanie przez naszego wschodniego sąsiada Umowy Stowarzyszeniowej z Unią Europejską. Drugi raz przywołał Ukrainę, mówiąc o dylematach w polityce wewnętrznej i zewnętrznej tego kraju: „*Jest to dla Kijowa wybór między nowoczesnością i demokracją z jednej strony, a innym modelem cywilizacyjnym, z drugiej. Jeśli Ukraina stworzy warunki do podpisania umowy*

o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2012, [w:] http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/expose_2012/ (dostęp: 24 XI 2014).

³⁸ R. Sikorski, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2012*, [w:] http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/expose_2012/ (dostęp: 24 XI 2014).

³⁹ R. Sikorski, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2013* [w:] http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/expose_2013/ (dostęp: 12 XII 2014).

⁴⁰ Trzeci szczyt Partnerstwa wschodniego odbył się w Wilnie, w dniach 28–29 XI 2013. To właśnie wtedy Ukraina nie podpisała umowy stowarzyszeniowej (AA) wraz z umową o pogłębionej strefie wolnego handlu (DCFTA). Szerzej na temat obrad, [w:] <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2013-12-04/szczyt-w-wilnie-bez-przełomu-w-partnerstwie-wschodnim> (dostęp: 12 XII 2014).

stowarzyszeniowej, Polska będzie zabiegać o przyznanie jej na nadchodzącym szczycie Partnerstwa Wschodniego „perspektywy europejskiej”⁴¹.

Minister Sikorski wspominał również o zbliżającej się siedemdziesiątej rocznicy zbrodni wołyńskiej i powiedział, że: „doceniamy niedawne orędownictwo ukraińskich biskupów greckokatolickich, upamiętniające te tragiczne wydarzenia. Wyrażamy jednocześnie głębokie przekonanie, że pojednanie musi się dokonywać w duchu szacunku dla prawdy historycznej”⁴².

Minister Sikorski, wspominając o trwającym przeglądzie funkcjonowania Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych, przypomniał, że od 2012 roku stanowisko unijnego ambasadora na Ukrainie pełni Polak, Jan Tombiński⁴³.

Na początku roku 2013 wyraźnie widać było spadek zainteresowania Polski naszym wschodnim sąsiadem. Sytuacja uległa diametralnej zmianie pod koniec tego roku, co było związane z wydarzeniami na Ukrainie. Decyzja o podpisaniu umowy stowarzyszeniowej z Unią Europejską zapadła podczas szczytu Partnerstwa Wschodniego w Wilnie 30 marca 2012 roku. Umowę stowarzyszeniową parafowała Gruzja i Mołdawia. Jednakże w połowie sierpnia 2013 roku Rosja zmieniła swoją politykę handlową w stosunku do Ukrainy, co doprowadziło do zapaści ukraińskiego eksportu, a w dniu 21 listopada 2013 ukraiński parlament ogłosił wstrzymanie negocjacji stowarzyszeniowych, z racji spadku poziomu produkcji i wymiany handlowej z krajami Wspólnoty Niepodległych Państw. Prezydent Ukrainy Wiktor Janukowycz oznajmił, że umowa stowarzyszeniowa nie została podpisana, co zapoczątkowało falę ogromnych protestów społecznych⁴⁴.

⁴¹ R. Sikorski, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2013* [w:] http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/expose_2013/ (dostęp: 12 XII 2014).

⁴² R. Sikorski, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2013*, [w:] http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/expose_2013/ (dostęp: 12 XII 2014).

⁴³ J. Tombiński (ur. 1958) – polski dyplomata, w latach 2007–2012 stały przedstawiciel Rzeczypospolitej Polskiej przy Unii Europejskiej, od 1 IX 2012 ambasador Unii Europejskiej na Ukrainie.

⁴⁴ Szerzej na temat przebiegu wydarzeń Euromajdanu, [w:] http://vk.com/doc-61851531_243182344?dl=9b0a532699367370ef (dostęp: 14 XII 2014). Por. M. Kaciewicz, *Sotnie Wolności. Ukraina od Majdanu do Donbasu*, Ringier Axel Springer, Warszawa 2014.

Polska wsparła protestujące ukraińskie społeczeństwo, które po brutalnych akcjach Berkutu wobec manifestantów, domagało się już nie tylko podpisania umowy stowarzyszeniowej z UE, ale również odejścia od władzy prezydenta Janukowycza i jego ekipy. Stosunek rządu polskiego do wydarzeń na Euromajdanie i przemian na szczytach ukraińskiej władzy był następstwem objętego w 2007 roku kierunku prowadzenia polityki zagranicznej, którym między innymi był projekt i współpraca w ramach Partnerstwa Wschodniego, w którym nie było mowy o uczestnictwie Federacji Rosyjskiej⁴⁵.

W siódmym exposé ministra Sikorskiego, z 8 V 2014 roku, Ukraina wymieniana była wielokrotnie, głównie z powodu konfliktu w rejonie Donbasu. Minister Sikorski wyraźnie zaznaczył, że: *„Rosyjskie działania na Ukrainie w sposób oczywisty łamią zasady pokojowego współżycia narodów. Użycie sił zbrojnych pod pretekstem ochrony mniejszości narodowej, która – powiedzmy to jasno – nie jest na Ukrainie prześladowana, jest prawnie niedopuszczalne i politycznie niebezpieczne”*⁴⁶. Sikorski powiedział również, że rosyjskie działania na Ukrainie budzą w Polsce uzasadniony niepokój i dodał, że podstawowe zasady Karty Narodów Zjednoczonych, a także Aktu Końcowego Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, są fundamentem dyplomacji wolnej Polski i dlatego będziemy bronić pokoju w Europie⁴⁷. Minister Sikorski zwrócił również uwagę na kryzys polityk wspólnotowych, bowiem zdolność Unii Europejskiej do reagowania na sytuacje kryzysowe, zdaniem ministra Sikorskiego, jest nadal ograniczona, co uwidoczniło się zarówno w czasie arabskiej wiosny, jak i trwającego kryzysu ukraińskiego. *„Polityka sąsiedztwa nadal bywa niekonsekwentna, bo brakuje poczucia współodpowiedzialności wszystkich państw członkowskich za oba jej wymiary – wschodni i południowy. Brakuje też mechanizmów solidarności, które zabezpieczyłyby państwa członkowskie i partnerów Unii przed środkami nacisku, takimi jak embargo handlowe czy szantaż energetyczny”*⁴⁸.

⁴⁵ T. Jankowski, *Polska scena polityczna wobec Ukrainy po Euromajdanie*, [w:] <http://geopolityka.org/analizy/tomasz-jankowski-polska-scena-polityczna-wobec-ukrainy-po-euromajdanie> (dostęp: 18 XII 2014).

⁴⁶ R. Sikorski, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2014*, [w:] http://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/informacja_ministra_spraw_zagranicznych_o_zadaniach_polskiej_polityki_zagranicznej_w_2014_roku (dostęp: 7 I 2015).

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Ibidem.

Minister Sikorski zaznaczył, że pomimo trwania kryzysu na Ukrainie Partnerstwo Wschodnie nadal się rozwija, a w związku z rozpoczęciem nowej, wieloletniej perspektywy finansowej Unii Europejskiej państwa Partnerstwa Wschodniego, zwłaszcza Ukraina, otrzymają większe środki na reformy. Unia wraz z Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju zobowiązała się do wyasygnowania, w formie kredytów lub pomocy rozwojowej, dodatkowych jedenastu miliardów euro dla samej tylko Ukrainy. Jak powiedział minister Sikorski, jest to kwota niewiele niższa niż cały budżet unijnej polityki sąsiedztwa⁴⁹.

Minister Sikorski zauważył, że dziś Ukraińcy domagają się poszanowania terytorialnej integralności swego kraju, natomiast jeszcze całkiem niedawno, na kijowskim Majdanie żądali stowarzyszenia z Unią. *„Katalizatorem tektonicznych zmian nad Dnieprem był właśnie szczyt Partnerstwa Wschodniego w Wilnie. To na nim prezydent Ukrainy, wbrew woli większości swojego społeczeństwa, odrzucił przygotowaną podczas polskiej prezydencji umowę stowarzyszeniową z Unią Europejską”*⁵⁰.

W dalszej części exposé minister Sikorski przypomniał również, że to dzięki mediacji ministrów spraw zagranicznych Francji, Niemiec i Polski Ukraińcy byli w stanie osiągnąć kompromis. Powiedział także, że całkowita realizacja osiągniętego porozumienia była niemożliwa, ponieważ prezydent Ukrainy odmówił podpisania przywróconej konstytucji, a następnie opuścił kraj. Rada Najwyższa, zgodnie z umową z 21 lutego, powołała nowy rząd, który zyskał poparcie parlamentarnej większości, w tym znacznej części deputowanych Partii Regionów. Minister dodał również, że gdy Ukraińcy zbiorowym wysiłkiem odtwarzali struktury władzy, ich kraj padł ofiarą rosyjskiej agresji. Pod pretekstem obrony praw mniejszości Rosja zajęła Krym, a dziś destabilizuje wschodnią Ukrainę. Działania Moskwy stoją w sprzeczności z podstawowymi zasadami prawa międzynarodowego⁵¹. Minister Sikorski, kontynuując wypowiedź

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ R. Sikorski, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2014*, [w:] http://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/informacja_ministra_spraw_zagranicznych_o_zadaniach_polskiej_polityki_zagranicznej_w_2014_roku (dostęp: 7 I 2015).

⁵¹ A. Wilk, *Rosja wobec Ukrainy: nie tylko Krym*, [w:] <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-03-12/rosja-wobec-ukrainy-nie-tylko-krym> (dostęp: 4 I 2015). W. Rodkiewicz, *Konflikt ukraińsko-rosyjski, a relacje Wschód-Zachód*,

na temat Ukrainy, powiedział, że referendum przeprowadzone przez samowładne władze Krymu jest niezgodne z prawem – zarówno międzynarodowym, jak i wewnętrznym ukraińskim, a zatem nie można uznać jego wyników jako wiążących. Dodał także, że brak jest akceptacji dla jednostronnych decyzji Kremla o włączeniu Krymu. *„Czekamy na przedterminowe wybory prezydenckie na Ukrainie. Polska wyśle jak największą liczbę obserwatorów – ponad stu. Do uczestnictwa zachęcam także członków tej Izby, jak i naszych zachodnich partnerów. Na demokratycznym charakterze wyborów powinno zależeć także tym, którzy podważają legitymację rządu w Kijowie”*⁵².

Minister Sikorski powiedział także, że prezydent Rosji, Władimir Putin ma rację twierdząc, że: *„(...) w sytuacji powstałej wokół Ukrainy jak w lustrze odbiło się wszystko to, co zachodzi obecnie i zachodziło na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci na świecie”*⁵³.

Zdaniem ministra Sikorskiego reakcja Polski oraz Europy na wydarzenia ostatnich miesięcy, w wyniku których zginęły setki osób i doszło do okupacji terytorium Ukrainy, musi być z jednej strony stanowcza, z drugiej zaś wyważona. *„Od niedawna obowiązują unijne sankcje wobec decydentów odpowiedzialnych za ten kryzys. Z jednej strony sankcje. Z drugiej, gotowi jesteśmy wesprzeć wysiłki dyplomatyczne, które prowadziłyby do uspokojenia sytuacji na Ukrainie w ramach nowej, przewidującej decentralizację konstytucji. Wpływamy na stanowisko całej Unii, choć trudno uzyskać jednomyślność dwudziestu ośmiu państw członkowskich, tak szybko i tak przekonująco aby zmienić kalkulacje drugiej strony”*⁵⁴.

W dalszej części exposé minister Sikorski mówił, że Ukraina powinna mieć perspektywę członkostwa, ponieważ to wynika bezpośrednio z traktatu

[w:] <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-03-05/konflikt-ukrainsko-rosyjski-a-relacje-wschod-zachod> (dostęp: 4 I 2015).

52 R. Sikorski, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2014* [w:] http://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/informacja_ministra_spraw_zagranicznych_o_zadaniach_polskiej_polityki_zagranicznej_w_2014_roku (dostęp: 7 I 2015).

53 Ibidem.

54 R. Sikorski, *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2014*, [w:] http://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/informacja_ministra_spraw_zagranicznych_o_zadaniach_polskiej_polityki_zagranicznej_w_2014_roku (dostęp: 7 I 2015).

o Unii Europejskiej. Polska z zadowoleniem przyjęła wnioski nadzwyczajnego posiedzenia ministrów spraw zagranicznych Unii, bowiem na polski wniosek stanowią, że umowa stowarzyszeniowa nie jest ostatecznym celem współpracy z Ukrainą. Jednocześnie Polska jest świadoma faktu, że pełna integracja Ukrainy z Unią Europejską jest rzeczą bardzo odległą w czasie⁵⁵. Minister, powołując się na polskie doświadczenia transformacji, powiedział, że – tak jak w przypadku Polski, tak i na Ukrainie zmiany na lepsze są możliwe.

Wydarzenia i protesty z przełomu lat 2013–2014 doprowadziły do zmian politycznych na Ukrainie, powołania nowego rządu i przedterminowych wyborów prezydenckich, które odbyły się 25 maja 2014 roku. W wyniku wyborów nowym prezydentem został Petro Poroszenko⁵⁶. Wybory parlamentarne na Ukrainie w 2014 roku odbyły się 26 października 2014 roku. W ich wyniku Ukraińcy wybrali 423 deputowanych do Rady Najwyższej⁵⁷. W wyborach zwyciężył Front Ludowy premiera Arsenija Jaceniuka⁵⁸ i prezydencki Blok Petra Poroszenki. Wynik ukraińskich wyborów to zdecydowane zwycięstwo sił opowiadających się za prozachodnią orientacją Ukrainy oraz reformowaniem jej gospodarki i życia społecznego⁵⁹.

⁵⁵ Ibidem.

⁵⁶ Petro Poroszenko (Петро Олексійович Порошенко, ur. 1965) – polityk i przedsiębiorca, z wykształcenia ekonomista. Minister spraw zagranicznych w latach 2009–2010, minister rozwoju gospodarczego i handlu w 2012. 7 VI 2014 złożył przysięgę w Radzie Najwyższej Ukrainy, rozpoczynając pięcioletnią kadencję prezydenta Ukrainy.

⁵⁷ <http://newukraineinstitute.org/new/417> (dostęp: 4 I 2015); <http://www.pravda.com.ua/news/2014/11/24/7045273/> (dostęp: 4 I 2015).

⁵⁸ Arsenij Jaceniuk (Арсеній Петрович Яценюк, ur. 1974) – polityk, ekonomista i przedsiębiorca. Były minister spraw zagranicznych i były przewodniczący Rady Najwyższej, od 27 II 2014 premier Ukrainy. 24 lipca 2014 Arsenij Jaceniuk ogłosił, iż wraz ze swoim gabinetem podał się do dymisji. Powodem decyzji premiera był formalny rozpad koalicji rządowej. Partie Udar, Swoboda i Batkiw-szczyna opowiedziały się za przedterminowymi wyborami parlamentarnymi. Rada Najwyższa 29 VII 2014 nie przyjęła rezygnacji premiera. 27 XI 2014 Rada Najwyższa ponownie wybrała go na premiera. 2 XII 2014 jego gabinet został zatwierdzony przez parlament, rozpoczynając urzędowanie.

⁵⁹ <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-10-29/mocny-glos-na-rzecz-reform-ukraina-po-wyborach-parlamentarnych> (dostęp: 11 I 2015).

Podsumowanie

Zdaniem byłego już ministra spraw zagranicznych RP Radosława Sikorskiego⁶⁰, wcześniejsza reakcja Unii Europejskiej na aneksję Krymu, tak jak proponowała Polska, mogłaby zapobiec konfliktowi w Donbasie. Sikorski powiedział, że: „możliwe, że gdyby zastosowano poważniejsze sankcje wobec Rosji, nie byłoby dzisiejszego konfliktu”⁶¹. Obecnie Ukraina najbardziej potrzebuje stabilizacji, tak politycznej, jak i gospodarczej.

Konflikt ukraińsko-rosyjski to jedno z największych wyzwań polskiej polityki zagranicznej ostatnich lat, również dotyczące bezpieczeństwa naszego kraju. Wydarzenia na Ukrainie zmieniły przesłanki bezpieczeństwa w regionie⁶². Znalazło to odzwierciedlenie w opiniach Polaków na temat bezpieczeństwa naszego kraju, w obliczu ukraińskiego konfliktu.

Według komunikatu z badań CBOS, opublikowanego pod koniec 2014 roku⁶³, wydarzenia te wzbudzają duży niepokój w polskim społeczeństwie. W październiku zainteresowanie wydarzeniami na Ukrainie nieco spadło. Co piąty badany (22%) deklarował, że bardzo uważnie śledzi doniesienia na ten temat, a trzy piąte (61%) wykazywało pewne zainteresowanie rozwojem wypadków za naszą wschodnią granicą. Co szósty badany (17%) nie interesował się sytuacją na Ukrainie⁶⁴. Respondenci mieli również odpowiedzieć na pytanie jak według nich rozwinie się konflikt na Ukrainie. Tylko nieliczni badani (4%) byli zdania, że Ukraina odzyska wszystkie utracone tereny. Co piąty (20%) sądził, że utrzyma ona niezależność w granicach po aneksji Krymu, czyli ze wschodnimi regionami kraju, na terenie których obecnie trwają walki. Jednak podobna liczba badanych (18%) twierdziła, że Ukraina całkowicie straci niezależność i zostanie podporządkowana Moskwie. Co siódmy respondent (15%) uważał natomiast, że utraci ona obszary kontrolowane obecnie przez separatystów, ale zachowa niezależność jako państwo. Natomiast co ósmy (13%) przewiduje,

⁶⁰ Od 22 IX 2014 funkcję Ministra Spraw Zagranicznych RP pełnił Grzegorz Schetyna.

⁶¹ <http://www.psz.pl/92-polska/sikorski-gdyby-europa-nas-posluchala-nie-byloby-konfliktu-w-donbasie> (dostęp: 10 I 2015).

⁶² Z. Lachowski, *Kryzys reżimu zaufania i bezpieczeństwa w kontekście konfliktu na Ukrainie*, [w:] <http://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/51-72%20lachowski.pdf> (dostęp: 12 I 2015).

⁶³ Komunikat z badań CBOS nr 144/2014, *Zainteresowanie sytuacją na Ukrainie i poczucie zagrożenia w październiku*, Warszawa 2014.

⁶⁴ Ibidem.

że Ukraina utraci kontrolę nie tylko nad terytorium, na którym obecnie trwają walki, ale także nad kolejnymi regionami, jednak zachowa niezależność w okrojonych granicach. Jeden na dziesięciu ankietowanych (10%) sądzi, że Ukraina będzie musiała przyznać autonomię obszarom kontrolowanym obecnie przez separatystów, ale utrzyma kontrolę nad tym terytorium⁶⁵.

Większość Polaków (57%) obawia się, że roszczenia terytorialne Rosji nie ograniczą się do Ukrainy i że Moskwa będzie wywoływała konflikty także w innych krajach, w których mieszka rosyjska mniejszość. Niepokój ten staje się coraz powszechniejszy⁶⁶. Bezpośrednie poczucie zagrożenia jest wśród Polaków obecnie mniej powszechne, należy jednak podkreślić, że spadło ono z rekordowo wysokiego poziomu notowanego w sierpniu i wrześniu. Nadal dwie trzecie badanych (67%) uważa, że sytuacja na Ukrainie stanowi zagrożenie także dla naszego kraju. Przeciwnego zdania jest co czwarty badany (28%)⁶⁷.

W związku z wydarzeniami na Ukrainie poczucie zagrożenia w Polsce wciąż utrzymuje się na wysokim poziomie. Znaczna liczba badanych obawia się wprost ataku obcych wojsk. Zwiększył się odsetek badanych zaniepokojonych działaniami Rosji, które zmierzają do wywołania konfliktów również tam, gdzie żyją znaczne mniejszości rosyjskie. Reakcja społeczności międzynarodowej nie jest oceniana jednoznacznie przez ankietowanych, dlatego też dla Polaków niemal każdy scenariusz dotyczący przyszłości Ukrainy jest realny⁶⁸. Nieco inaczej widzą przyszłość Ukrainy polscy politycy, bowiem zdecydowana większość z nich uważa, że istnieje tylko jeden możliwy do zrealizowania scenariusz – stabilizacja sytuacji na terenach ogarniętych konfliktem i pełna demokratyzacja Ukrainy, dążącej do integracji ze strukturami zachodnimi.

Jeśli chodzi o stanowisko rządu polskiego w sprawie konfliktu na Ukrainie, to jest ono niezmiennie. Polska nadal sprzeciwia się ewentualnemu osłabieniu sankcji UE wobec Rosji i wszelkim próbom zmiany treści umowy stowarzyszeniowej Ukraina – Unia Europejska⁶⁹.

65 K. Kowalczuk, Komunikat z badań CBOS nr 144/2014, *Zainteresowanie sytuacją na Ukrainie i poczucie zagrożenia w październiku*, Warszawa 2014.

66 Ibidem.

67 Ibidem.

68 Ibidem.

69 http://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/msz_w_mediach/trzaskowski__nie_ma_zmiany_polityki_rzadu_ws__ukrainy__depesza_pap_08_10_2014;jsessionid=8137068DC78F6DBE6A4D9CB6E63320AB.cmsap2p (dostęp: 12 I 2015).

Minister ds. europejskich, Rafał Trzaskowski, który pełni również funkcję pełnomocnika premier Ewy Kopacz w kwestii przygotowań do szczytów Rady Europejskiej, przedstawił posłom z sejmowej komisji ds. Unii Europejskiej informację na temat stanowiska rządu na Radę ds. Zagranicznych⁷⁰.

Minister podkreślił, że mimo zmiany gabinetu rządowego nie zmieniła się polityka państwa polskiego wobec Ukrainy: *„Nie widzę zmiany polityki nowego rządu, jeżeli chodzi o Ukrainę. Jeśli zaś chodzi o pojawiające się w tym kontekście słowo +pragmatyczna+, to odnoszę wrażenie, że przez ostatnie lata była prowadzona pragmatyczna polityka względem Ukrainy; tutaj zmiany specjalnej nie ma”*⁷¹. W dalszej części minister Trzaskowski powiedział, że Polska jest zdecydowana wspierać zarówno integralność terytorialną Ukrainy, jak i jej niepodległość. Minister poinformował również, że Polska opowiada się za wszechstronnym wsparciem UE oraz państw Zachodu dla Ukrainy, w tym politycznym, technicznym i finansowym: *„Najbliższe miesiące będą bardzo trudne dla Ukrainy, zarówno politycznie, bo mamy wybory parlamentarne, jak i gospodarczo, szczególnie jeżeli chodzi o kwestie energii”*⁷² dodając, iż sytuacja staje się coraz bardziej dramatyczna i skomplikowana w związku z destabilizującymi działaniami Rosji.

Minister Trzaskowski poinformował, że na wiosnę 2015 roku ma odbyć się konferencja donatorów na rzecz Ukrainy i Polska apeluje do państw UE o liczny w niej udział: *„Trzeba wzmocnić plany wsparcia dla rządu w Kijowie, a naszym celem strategicznym powinno pozostać wsparcie procesu transformacji demokratycznej i gospodarczej Ukrainy. Zdajemy sobie sprawę, że musimy działać z Ukraińcami ręką w rękę, że nie wykonamy pracy za nich, natomiast musimy być gotowi pomagać i dlatego realizujemy szeroki plan wsparcia dla Ukrainy, który stanowi część naszych relacji bilateralnych”*⁷³.

⁷⁰ Rada ds. Zagranicznych odbyła się 20 X 2014. Por. http://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/msz_w_mediach/trzaskowski__nie_ma_zmiany_polityki_rzadu_ws__ukrainy__depesza_pap_08_10_2014;jsessionid=8137068DC78F6DBE6A4D9CB6E63320AB.cmsap2p (dostęp: 12 I 2014).

⁷¹ Ibidem.

⁷² Ibidem.

⁷³ Ibidem.

Publikacja jest poświęcona ćwierćwieczu polityki zagranicznej Polski od chwili przemian ustrojowych na przełomie 1989 i 1990 r. W zebranych artykułach zostały opisane zarówno sukcesy polskiej dyplomacji, jak i wyzwania, przed którymi stoi III Rzeczpospolita na arenie międzynarodowej. Monografia składa się z czterech bloków tematycznych. Trzy pierwsze dotyczą relacji Polski z poszczególnymi regionami – Unią Europejską, Europą Wschodnią oraz krajami pozaeuropejskimi, zaś czwarty – polityki bezpieczeństwa Rzeczypospolitej.

Ocena efektów polityki zagranicznej Polski w ciągu ostatnich 25 lat nie jest jednoznaczna. Z jednej strony Polska do sukcesów zaliczyć może wstąpienie do Paktu Północnoatlantyckiego i Unii Europejskiej, pojednanie z Niemcami oraz stworzenie w miarę stabilnych warunków rozwoju gospodarczego. Z drugiej strony pewne problemy międzynarodowe, np. pojednanie z Rosją, pozostały nierozwiązane. Niniejsza książka pozwala lepiej zrozumieć uwarunkowania polityki zagranicznej Polski i ocenić, na ile polskie służby dyplomatyczne podołały wyzwaniom po 1989 r.

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl
e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl
tel. (42) 665 58 63

Książka dostępna
jako e-book

ISBN 978-83-8088-107-5

9 788380 881075